

Centre Comunitare de Resurse:

Instrumente strategice în procesul de îmbunătățire
a situației grupurilor vulnerabile din mediul rural

Parteneri proiect:

Agencia de Dezvoltare
Comunitară "Împreună"

C.R.F.P.S. ProVocație

ÎN ACEST NUMĂR:

Editorial – Daniel Rădulescu,
manager proiect

Pag. 1 – 2

Activitatea de monitorizare
Pag. 3

Activități de dezvoltare antre-
prenorială
Pag. 4

Activități componenta ocu-
pare
Pag. 5

Activități asistență în vederea
participării pe piața muncii
Pag. 6

Promovarea sănătății
Pag. 7-8

Realizarea strategiilor de dez-
voltare locală
Pag. 8-9

Sprijinul oferit de
autoritățile locale
Pag. 10

BULETIN INFORMATIV

NUMĂRUL 9 – SEPTEMBRIE 2012

CENTRUL ROMILOR PENTRU POLITICI DE SĂNĂTATE – SASTIPEN

"CENTRE COMUNITARE DE RESURSE: INSTRUMENTE STRATEGICE ÎN PROCESUL DE ÎMBUNĂTĂȚIRE A SITUAȚIEI GRUPURILOR VULNERABILE DIN MEDIUL RURAL"

Serviciile integrate – oportunitate pentru grupurile vulnerabile din mediul rural

Zilele trecute am urmărit o emisiune la televizor care avea ca temă principală situația grupurilor vulnerabile din mediul rural. Se discuta pe marginea programelor structurale care vin în sprijinul acestei categorii de populație din mediul rural, se emiteau judecăți de valoare cu privire la impactul acestor programe în rândul beneficiarilor, se aduceau acuze la adresa ONG-urilor și instituțiilor responsabile de implementarea acestor programe, bineînțeles și alte răutăți puse pe tavă în fața opiniei publice de doi invitați și un moderator care nu era deloc familiarizat cu subiectul, dar care își permitea să pună întrebări tendențioase și să o facă pe interesantul.

Cei doi invitați, experți în accesarea de fonduri europene, încercau să răspundă provocărilor moderatorului folosind un limbaj tehnic greu de digerat pentru cei care urmăreau emisiunea și care provoca din nou un alt val de întrebări din partea moderatorului. "Credeți că proiectele care își propun să abordeze problemele populației din mediul rural bazat pe abordarea integrată o să își atingă obiectivele? Ce înseamnă abordare integrată a problemelor cetățenilor? Ce rezultate speră să obțină implementatorii de proiecte folosind abordarea integrată? Care sunt beneficiile reale ale

acestui tip de abordare a problemelor și cum pot fi evaluate aceste beneficii?" au fost întrebările care mi-au trezit interesul, m-au intrigat pentru că invitații nu au oferit suficiente argumente să clarifice aceste întrebări și care m-au determinat să scriu acest material.

Dacă analizezi în profunzime situația, întrebările moderatorului sunt pertinente în condițiile în care situația grupurilor vulnerabile din mediul rural este din ce în ce mai dificilă. Unii dintre acești oameni au primit moștenire de la părinții lor pământ însă, din lipsa banilor, ajung să nu-l cultive pentru că nu mai este rentabil. Cei care nu dețin pământ lucrează cu ziua la oamenii mai înstăriți din sat ajungând de multe ori chiar să muncească doar pentru a-și asigura masa pentru o zi. Nu mai spunem de plata utilităților și investiția în educație. Datorită ajutorului social oferit de autoritățile locale în baza legii 416/2000, beneficiază de asistență medicală gratuită și din când în când din acei puțini bani pe care îi primesc sunt oprite dările la stat. Oamenii de la sat nu mai văd lumina de la capătul tunelului și sunt rezistenți în procesul de schimbare a comportamentului. Multitudinea de probleme cu care se confruntă acești oameni

conduc pe termen lung la excluziune socială. Autoritățile locale nu sunt pregătite să facă față provocărilor procesului de îmbunătățire a situației acestei categorii vulnerabile de populație și este nevoie de o nouă abordare ca acești oameni să iasă din situația excluziunii sociale. Societate civilă la sat nu există. Nu are cine să atragă fonduri sau să identifice soluții în parteneriat cu autoritatea locală.

Implementarea proiectului "Centre Comunitare de resurse: Instrumente strategice în procesul de îmbunătățire a situației grupurilor vulnerabile din mediul rural" își propune să vină în sprijinul populației defavorizate de la sat și să contribuie la identificarea de noi oportunități pentru mediul rural. Metodologia de implementare a proiectului se bazează pe serviciile integrate care conduc la îmbunătățirea situației acestei categorii de populație. →

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
OIRPOSDRU
REGIUNEA NORD-EST

Centrul Romilor pentru
Politici de Sănătate

Echipele care lucrează în aceste centre fac eforturi deosebite pentru a determina atât autoritățile locale cât și autoritățile județene să intervină în procesul de îmbunătățire a situației beneficiarilor. Autoritatea locală afișează locurile de muncă vacante oferite prin AJO FM însă nu oferă și nici nu sprijină beneficiarii în accesarea acestor locuri de muncă. În România serviciile de consiliere a beneficiarilor lipsesc. Din discuțiile cu beneficiarii centrelor află că principala problemă a lor este lipsa banilor datorată lipsei unui loc de muncă. Dacă întrebi când au fost ultima dată la medic, o să afli că de fapt sănătatea nu este o prioritate pentru ei și că preferă în continuare leacurile băbești în detrimentul medicinei moderne. Dacă nu ești apt din punct de vedere medical nu ai acces la un loc de muncă. Dacă nu ai un act de identitate și nu ești pregătit din punct de vedere al studiilor nu poți avea un loc de muncă. Prin serviciile integrate, membrii centrelor comunitare se apleacă asupra nevoilor beneficiarilor și identifică sursa problemelor. În plus, prin parteneriatele cu autoritățile locale, încercăm să găsim soluții comune astfel încât, pe termen

mediu și lung, să contribuim la îmbunătățirea situației grupurilor vulnerabile din mediul rural. Munca bazată pe serviciile integrate este de multe ori dificilă. Beneficiarii nu sunt obișnuiți să primească consiliere și suport. Nu înțeleg de ce primesc acest suport fără să plătească. Nu înțeleg de ce participă la cursuri de instruire și calificare în meserii cautate pe piața forței de muncă și nu plătesc aceste cursuri. Autoritățile locale și județene nu sunt obișnuite să colaboreze cu ONG-urile care oferă astfel de servicii și nu înțeleg de ce oferă aceste servicii fără să aibă niciun beneficiu. Munca aceasta de lămurire, consiliere, mediere, facilitare, este realizată permanent de membrii echipelor Centrelor Comunitate de Resurse și de aceea cred cu tărie că proiectul pe care îl coordonez își va atinge obiectivele și rezultatele și sunt convins că pe termen lung abordarea integrată va fi principala metodă de lucru pe care o va folosi autoritatea locală în relația cu asistații social.

Abordare integrată înseamnă să te apleci asupra nevoilor oamenilor și să identifici sursa problemelor, asistând beneficiarul

în procesul de identificare a unei soluții care să conducă către o viață decentă.

Rezultatele obținute până în prezent în acest proiect mă determină să îi spun moderatorului TV să se abțină în a mai face afirmații nefondate și îl invit să se documenteze mai atent înainte de o astfel de emisiune. Dacă opinia publică nu este mulțumită de felul în care sunt gestionate proiectele adresate populației din mediul rural și nu mai are încredere în schimbare, se datorează și acestui tip de emisiuni.

În încheiere, profit de această ocazie să le mulțumesc colegilor mei din echipa de implementare pentru această muncă deosebită desfășurată în teren, echipei de management pentru efortul depus în procesul de realizare a rapoartelor tehnico-financiare și experților pe domeniile antreprenoriat, ocupare, sănătate și social pentru suportul oferit colegilor din centre. Nu în ultimul rând, doresc să mulțumesc beneficiarilor centrelor comunitare de resurse pentru încrederea acordată membrilor echipelor CCR și pentru motivația de a participa la activitățile proiectului.

Ațiuni desfășurate în CCR locale

PAGINA 2

Parteneri:

INVESTESTE ÎN OAMENII!
PROIECT COFINANȚAT DIN FONDUL SOCIAL EUROPEAN PRIN
PROGRAMUL OPERAȚIONAL SECTORIAL DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE 2007 – 2013

Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate - SASTIPEN
Str. Mircea cel Bătrân 76, sector 5, București, cod 051112
Tel/fax: 004 021/456 03 21
e-mail: office@sastipen.ro
www.sastipen.ro

Activitatea de monitorizare—modalitate de evaluare a impactului acțiunilor desfășurate în proiect

Gelu Duminică, expert monitorizare și evaluare

A monitoriza un proiect de anvergură proiectului "Centre Comunitare de resurse: Instrumente strategice în procesul de îmbunătățire a situației grupurilor vulnerabile din mediul rural", nu înseamnă a urmări doar dacă indicatorii proiectului sunt atinși și dacă grupul țintă are toate documentele anexate în dosarul de personal.

A evalua munca unei echipe de implementare a unui proiect nu este același lucru cu a verifica dacă echipa respectivă vine la program și își face treaba conform fișei de post. A monitoriza și evalua un proiect care își dorește a avea un impact major la nivel local, trebuie să țină cont și de ceea ce este în spatele hârtiilor anexate la raportări și anume de dedicația și la modul în care fiecare om parte a acestei inițiative sfințește locul în care este.

Cam acest lucru am încercat să îl văd atunci când am realizat rapoartele de Evaluare și Monitorizare puse la dispoziția echipei de management. În lungile călătorii de lucru realizate în teren, în cadrul discuțiilor avute cu managerul proiectului sau cu diverși experți parte a echipei de implementare,

pe durata ședințelor interne etc, am încercat să văd cum funcționează o echipă de aproximativ 100 de oameni, atât cât sunt angajați în proiectul de față și mai ales cum putem face ca munca fiecăruia dintre noi să beneficieze de feedback-ul necesar îmbunătățirii rezultatelor pe care le avem.

Am avut parte de surprize extrem de plăcute...am avut norocul să văd parte din colegi, care chiar dacă sunt la prima experiență de lucru în mediul asociativ (sau poate mai degrabă de aceea) sunt extrem de dedicați muncii lor și au o aplecare către lucrul direct cu beneficiarul; am urmărit creșterea profesională a unor colegi care de la începutul proiectului și-au înțeles limitele profesionale și lucrează constant în a le depăși; am avut privilegiul în a observa creșterea fantastică a unor coordonatori de centre, de la tânărul (tânara) extrem de timid(ă) la specialistul care îți poate zugrăvi în maxim 5 minute imaginea muncii echipei pe care o coordonează fără să i se (mai) vadă emoțiile.

Am avut însă parte să văd și partea întunecată a lucrătorilor din mediul ONG -istic: am văzut oameni care trebuie întotdeauna „împinși” de la spate pentru a face ceva, „specialiști” asupra cărora trebuie să folosești toate „armele” din dotarea unui manager pentru a avea rezultate așteptate cât de cât, „activiști”/”specialiști” de profesie care clamează respect doar prin prisma CV-ului și nicidecum prin ceea ce muncesc efectiv și pot continua cu astfel de aprecieri.... Mă bucur însă că ai mei colegi din echipa de implementare au reacționat prompt de fiecare dată când le-am atras atenția asupra unor riscuri sau neclarități și au luat măsurile care se impuneau pentru a menține o echipă funcțională.

Poate și de aceea atingerea indicatorilor este în grafic. Poate și de aceea, atunci când echipa de management a apelat la solidaritatea echipei de implementare pentru a trece o serie de momente grele inerente implementării unui proiect de o asemenea anvergură, aceasta a răspuns prompt strângând rândurile. Poate și de aceea între echipa de implementare și cea de management nu am văzut nicio diferență majoră din punctul de vedere al asumării filozofiei și rezultatelor proiectului. Echipa aceasta s-a transformat într-un soi de familie (în care managerul joacă rolul de „stălp” iar subsemnatul de „rudă nedorită” - *prietenii știu de ce*), marea provocare ce urmează fiind cea de a găsi mecanismele de a ține echipa unită (sau o parte cât mai mare din ea) și după ce acest proiect se va termina.

Riscurile majore privind buna derulare ale acestui proiect sunt date mai degrabă de cadrul politico-economic pe care îl traversăm (proximitatea alegerilor, presuspendarea plăților pentru instrumentele financiar europene aflate la dispoziția României, final de exercițiu bugetat, întârzierea rambursării cheltuielilor etc). Gravitatea acestor riscuri poate fi însă văzută și din altă perspectivă atunci când știi că echipa îți este alături.

Personal sunt mândru că am onoarea de a face parte dintr-o echipă de genul celei care implementează proiectul Centre Comunitare de Resurse. Până la final însă mai e mult de muncă!

Gelu Duminică
Expert Monitorizare și Evaluare

PAGINA 3

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
OIRPOSDRU
REGIUNEA NORD-EST

Centrul Romilor pentru
Politici de Sănătate

Activități componenta de dezvoltare antreprenorială

În cadrul proiectului, componenta de sprijinire a dezvoltării antreprenoriale în domenii non-agricole în mediile rurale include activități și sub-activități care urmăresc formarea profesională, consilierea în domeniul antreprenoriatului și implementarea competențelor dobândite în cadrul procesului de formare.

În cele cincisprezece Centre au fost selectate și angajate 15 persoane pe poziția de consultant în dezvoltare antreprenorială, persoane cu experiență anterioară în domeniu care să contribuie cu expertiza lor la implementarea activităților proiectului, alături de echipa complexă de specialiști angajați în Centre.

Prin activitățile desfășurate în centrele comunitare de resurse se urmărește:

- determinarea nivelului actual de dezvoltare al antreprenoriatului și al sectorului IMM în concordanță cu tendințele economice din zonă, în scopul fundamentării unor direcții viitoare de acțiune, adaptate specificului regional;
- formarea în comunități a unei atitudini pozitive la nivelul forței de muncă active în ceea ce privește inițiativele antreprenoriale;
- creșterea numărului de afaceri inițiate de persoanele selectate și îmbunătățirea nivelului de dezvoltare, formarea competențelor potențialilor antreprenori;
- facilitarea accesului la informație calificată, schimb de bune practici și experiențe;
- dezvoltarea competențelor personale, manageriale și antreprenoriale ale persoanelor selectate printr-o serie de stagii de formare;
- accelerarea dezvoltării economico-sociale durabile a regiunilor Centru, Nord-Est și Sud-Est prin valorificarea superioară a

potențialului uman și material existent;

- atragerea unui număr de femei din mediul rural în procesul de învățare și dobândire de noi competențe și abilități, cu scopul asigurării unei bune reprezentativități și egalității de șanse.

Activitățile pentru dezvoltarea antreprenorială în cele cincisprezece centre comunitare de resurse

Până în prezent au fost formate - prin programul de formare pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale pentru membrii comunităților rurale implementat de CRFPS Pro Vocație - 103 persoane selectate din comunitățile țintă, sprijinite de 15 consultanți locali pentru dezvoltare antreprenorială. Anterior procesului de selecție a fost derulată o campanie de informare în rândul populației cu privire la oportunitatea oferită de program. Au fost elaborate pentru acestea 99 de planuri de afaceri și au fost sprijiniți și consiliați pentru a pregăti pornirea afacerii.

În paralel, beneficiarilor cursurilor de formare profesională organizate în cele 15 centre de resurse, interesați și de serviciile antreprenoriale, li se oferă consiliere în domenii antreprenoriale și sunt asistați pentru elaborarea planurilor de afaceri, aceste activități presupunând lucrul în echipă și cu agentul de ocupare.

Până la finalul proiectului ne așteptăm ca în cele 15 comunități să fie pornite minim 40 de mici afaceri care să vină în sprijinul persoanelor formate prin programele de formare profesională organizate în cadrul proiectului.

Activitățile desfășurate își propun să dezvolte spiritul antreprenorial în mediul rural, acolo unde oamenii preferă să

muncească doar pentru producția proprie, în gospodăriile mici de subzistență, și unde spiritul de întreprinzător nu este dezvoltat aproape deloc. Prin acest proiect se încearcă dezvoltarea zonei rurale, prin implicarea și găsirea de soluții pentru dezvoltarea unor afaceri unde acest spirit antreprenorial nu este încă dezvoltat. Se dorește motivarea beneficiarilor, consilierea pentru deschiderea unei afaceri și identificarea tipului de afacere adecvat, în funcție de nevoia de pe piață.

Potențialii întreprinzători au experiențe diferite, au trăit situații de viață diferite, văd conceptele în mod diferit, au cunoștințe mai mult sau mai puțin fundamentate, dar toți urmăresc succesul în viață, iar modalitatea de obținere a acestuia este întrevăzută în inițierea și dezvoltarea unei afaceri proprii, în centrele de resurse beneficiind de asistență integrată, începând cu posibilitatea formării profesionale, continuând cu consilierea în domeniul antreprenorial, elaborarea planului de afaceri, înființarea și dezvoltarea afacerii.

Smaranda Witec
Expert coordonator

PAGINA 4

AICI ÎMPREUNĂ
PENTRU TINE.

Parteneri:

INVESTEȘTE ÎN OAMENI!
PROIECT COFINANȚAT DIN FONDUL SOCIAL EUROPEAN PRIN
PROGRAMUL OPERAȚIONAL SECȚIONAL DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE 2007 – 2013

Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate - SASTIPEN

Str. Mircea cel Bătrân 76, sector 5, București, cod 051112

Tel/fax: 004 021/456 03 21

e-mail: office@sastipen.ro

www.sastipen.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
OIRPOSDRU
REGIUNEA NORD-EST

Centrul Romilor pentru
Politici de Sănătate

Activități componenta ocupare

Printre domeniile abordate în cadrul studiului realizat de către Agenția de Dezvoltare Comunitară Împreună în 2011 în cadrul proiectului *Centre Comunitare de Resurse: Instrumente strategice în procesul de îmbunătățire a situației grupurilor vulnerabile din mediul rural* se numără și cele ale ocupării și formării profesionale continue.

Studiul a evidențiat faptul că AJOFM-urile din județele în care s-au înființat mai apoi Centrele Comunitare de Resurse s-au centrat pe organizarea de cursuri de recalificare pentru beneficiarii serviciilor de ocupare în încercarea de a realiza ajustarea forței de muncă la piața de muncă. De asemenea, studiul a reliefat și următoarele: există situații în care nu se pot organiza destule loturi de cursuri de formare profesională pentru toți solicitanții; pe de altă parte, se întâlnește și situația în care nu există corelare între cursurile organizate și oferta de locuri de muncă existentă. Astfel în ciuda finalizării diferitelor programe de formare profesională, în lipsa locurilor de muncă disponibile, apare dificultatea ocupării în muncă a celor care au urmat aceste cursuri.

În cadrul proiectului *Centre Comunitare de Resurse: Instrumente strategice în procesul de îmbunătățire a situației grupurilor vulnerabile din mediul rural*, în comparație cu serviciile publice de ocupare în muncă, Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate - Sastipen, s-a centrat pe organizarea de cursuri de inițiere pentru beneficiarii proiectului din cele 15 Centre. Mai exact, Sastipen urmărește să organizeze cursuri de formare profesională pentru un număr de 800 de beneficiari ai serviciilor sale integrate.

Astfel, pentru prima oară în viața lor, unei mari părți a beneficiarilor serviciilor

integrate oferite la nivelul CCR-urilor i s-a oferit posibilitatea de a participa la un curs de formare profesională certificate de Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC).

Mai întâi însă, pentru o mai bună corelare cu piața de muncă existentă la nivel local, echipa de management a proiectului a colectat informații de la nivelul celor 15 CCR-uri, prin intermediul agenților de ocupare și celorlalți specialiști din centre, pentru a determina tipurile de cursuri solicitate de către beneficiari. În schimb în centre, agenții de ocupare s-au axat pe realizarea dosarelor pentru beneficiarii care și-au manifestat intenția de a participa la cursurile de inițiere.

Odată lista cursurilor stabilită, s-a trecut la planificarea acestora și inițierea procedurii de licitare a acestora către părți terțe. Pe parcursul procedurii membrii echipei s-au confruntat cu o serie de obstacole: în unele județe nu existau formatori acreditați de ANC pentru cursurile solicitate; pentru unele meserii nu se organizează cursuri de inițiere în meseria respectivă (de exemplu, agent de securitate); dezinteres din partea firmelor ofertante de cursuri de formare profesională pentru a participa la licitație, etc. Prin urmare, echipa de management a proiectului a decis înlocuirea unor cursuri de calificare și reorganizarea de licitații pentru noile pachete de cursuri de inițiere.

În ciuda dificultăților întâmpinate, până la momentul actual, la nivelul a 12 Centre Comunitare de Resurse, au fost organizate cursuri de inițiere pentru următoarele meserii: îngrijitor la domiciliu, infirmier, asistent maternal profesionist, lucrător în comerț și zidar-pietrar. La aceste cursuri au participat peste 400 de beneficiari ai serviciilor integrate din CCR-uri. În perioada următoare, se vor mai organiza cursuri de

inițiere pentru: lucrător în construcții, zidar-pietrar, bucătar, frizer-coafor, mașinist utilaj greu, măcelar și brutar.

Munca agenților de ocupare din centre nu se termină odată cu absolvirea acestor cursuri de inițiere. Se poate spune că se inițiază un nou capitol în activitatea lor. După finalizarea cursurilor, agenții de ocupare vor trebui să identifice organizații ofertante de cursuri de formare profesională continuă la care să-i înscrie pe acei beneficiari absolvenți ai cursurilor de inițiere interesați să participe la noi programe de formare profesională. În schimb, pentru ceilalți beneficiari absolvenți de cursuri de inițiere, agenții de ocupare se vor ocupa de identificarea de locuri de muncă. Pentru aceasta vor trebui, pe de-o parte, să mențină legătura cu reprezentantul AJOFM sau ALOFM pentru a fi la curent cu locurile de muncă disponibile și, pe de altă parte, să viziteze angajatorii locali pentru a afla nevoile lor privind ocuparea posturilor disponibile.

Luând în considerare situația economică actuală, agenții de ocupare trebuie să dea dovadă de ingeniozitate, seriozitate și perseverență în această activitate pentru a atinge obiectivul principal și anume ocuparea în muncă a unui număr de 360 de beneficiari absolvenți ai cursurilor de inițiere.

Theodora Ene
Expert ocupare

Beneficiari cursuri calificare

PAGINA 5

Parteneri:

INVESTEȘTE ÎN OAMENI!
PROIECT COFINANȚAT DIN FONDUL SOCIAL EUROPEAN PRIN
PROGRAMUL OPERAȚIONAL SECȚORIAL DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE 2007 – 2013

Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate - SASTIPEN
Str. Mircea cel Bătrân 76, sector 5, București, cod 051112
Tel/fax: 004 021/456 03 21
e-mail: office@sastipen.ro
www.sastipen.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
OIRPOSDRU
REGIUNEA NORD-EST

Centrul Romilor pentru
Politici de Sănătate

Activități desfășurate în Centrele Comunitare de Resurse pe domeniul asistenței ce asigură participarea persoanelor din mediul rural pe piața forței de muncă

Asistența persoanelor din mediul rural în vederea participării acestora pe piața muncii este un serviciu pe care-l furnizează Centrele Comunitare de Resurse, alăturându-se celorlalte servicii prestate pentru beneficiari.

Alături de acțiunile de promovare a sănătății, de consiliere antreprenorială și de consilierea în domeniul ocupării, activitățile derulate pe domeniul social fac parte din conceptul de servicii integrate pe care cele 15 Centre le asigură la nivel comunitar. În perioada iulie-septembrie 2012, lucrătorii sociali din Centrele Comunitare de resurse au asigurat expertiza pe domeniul asistenței persoanelor din mediul rural în vederea participării pe piața muncii.

Astfel, lunar, specialiștii pe domeniul social din Centre au identificat noi beneficiari, care au diverse probleme: persoane fără loc de muncă, persoane care au în componența familiei lor un membru dependent (persoane cu dizabilități), familii care supraviețuiesc datorită venitului minim garantat sau alocațiilor copiilor, copii ai căror părinți sunt plecați la lucru în afara țării și se află în grija bunicilor sau a altor membri ai familiei extinse etc.

Tuturor beneficiarilor li s-a acordat sprijin și consiliere/suport emoțional în funcție de nevoile psihosociale identificate, atât pentru membrii familiei dependenți, pentru grupul țintă și pentru membrii familiei aparținând grupului țintă. Anumite comunități au și problematice specifice care sunt întâlnite în munca lor de către lucrătorii speciali; de exemplu, la Pușcași au fost abordate probleme legate de transferul copiilor de către părinți la o școală din străinătate, naveta elevilor de la școala generală la Vaslui, abandonul școlar, lipsa unor venituri constante, lipsa igienei personale și a igienei locuințelor,

lipsa unui nivel minim de studiu necesar participării la unele programe de formare profesională.

Pentru grupul țintă, lucrătorii sociali au completat și ulterior au raportat formularele de grup țintă dar și celelalte documente necesare intervenției pe domeniul social (fișele de identificare a nevoii, fișele de înregistrare detaliată a cazurilor, rapoarte de vizită, fișe de referire către alte instituții dacă este cazul etc.). În munca lor, mai ales cea de teren, lucrătorii sociali sunt sprijiniți de facilitatorul comunitar și de mediatorul școlar.

De asemenea, a fost continuată derularea campaniilor de prevenire a delincvenței juvenile. CCR Răucești a realizat o astfel de campanie, după ce, anterior, alte centre abordaseră o astfel de campanie utilă comunităților.

Printre atribuțiile lucrătorilor sociali din Centre se află și aceea de a participa la întâlnirile periodice cu reprezentanți ai autorităților locale, instituțiile și persoanele cu rol-cheie în derularea proiectului. Astfel, specialiștii pe domeniul social se întâlnesc frecvent cu asistenții sociali locali, cu profesorii din școli, dar realizează și schimburi de experiență, participând la vizite regulate în alte Centre.

Un rol foarte important îl au lucrătorii sociali în derularea și implementarea pe tot parcursul proiectului a campaniei de informare a comunității privind serviciile oferite, informând permanent comunitatea în legătură cu serviciile furnizate prin intermediul Centrelor Comunitare de Resurse. Astfel, lucrătorii sociali se deplasează în mod obișnuit pe teren, în comunitate, unde discută cu posibili/viitorii beneficiari informându-i

concret despre modul în care pot beneficia de asistență/sprijin/consiliere în vederea participării pe piața muncii.

Activitățile desfășurate de lucrătorii sociali din Centrele Comunitare de Resurse, alături de cele derulate pe celelalte trei domenii de intervenție (ocupare, antreprenariat și sănătate) ținesc spre a îmbunătăți situația persoanelor din cele 15 comunități. Alături de ceilalți specialiști din centre, lucrătorii sociali intervin la nivel comunitar, în funcție de nevoile sociale identificate, realizând planuri de intervenție pe termen lung pentru beneficiarii aparținând grupurilor vulnerabile.

Simona Mihaela Preda
Expert asistență socială

PAGINA 6

AICI ÎMPREUNĂ
PENTRU TINE.

Parteneri:

INVESTEȘTE ÎN OAMENI!
PROIECT COFINANȚAT DIN FONDUL SOCIAL EUROPEAN PRIN
PROGRAMUL OPERAȚIONAL SECȚIONAL DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE 2007 – 2013

Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate - SASTIPEN

Str. Mircea cel Bătrân 76, sector 5, București, cod 051112

Tel/fax: 004 021/456 03 21

e-mail: office@sastipen.ro

www.sastipen.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
OIRPOSDRU
REGIUNEA NORD-EST

Centrul Romilor pentru
Politici de Sănătate

Promovarea sănătății, acțiune prioritară în cele 15 Centre Comunitare de Resurse

Acțiunile de promovare a sănătății au fost integrate în strategia de intervenție la nivelul comunităților rurale având în vedere mai multe aspecte legate de îmbunătățirea stării de sănătate a populației din comunitățile respective, pe termen lung.

Sănătatea, privită ca resursă pentru realizarea și îndeplinirea scopurilor fiecărui individ, trebuie în primul rând să fie păstrată, iar acest lucru poate fi îndeplinit atât prin creșterea nivelului de educație pentru sănătate, cât și prin implicarea persoanelor din comunitate în realizarea de activități de promovare a sănătății. Acest lucru a fost urmărit atunci când au fost programate intervențiile în domeniul sănătății pentru fiecare din cele 15 centre comunitare de resurse.

Primul pas a fost făcut atunci când 15 medici au aderat la ideea proiectului și au fost convinși că pot să fie cei care schimbă lucrurile în bine în ceea ce privește nivelul stării de sănătate din comunități. Ulterior, în fiecare comunitate a început un proces de identificare a nevoilor, proces care a inclus atât contact direct cu oamenii, cât și discuții cu autoritățile. Printre principalele probleme identificate la nivelul comunităților au fost: prevalența crescută a factorilor de risc pentru boli cardiovasculare (în principal prezența fumatului, diete neechilibrate prin excese glucidice sau lipidice), prevalența a bolilor cardiovasculare, prevalența

diabetului zaharat. De asemenea, au fost depistate foarte multe persoane care nu beneficiau de asigurare medicală.

Pentru nevoile identificate au fost întocmite planuri de acțiune individualizate, ținând însă cont și de nevoile identificate în alte arii, precum domeniul social, sau domeniul ocupării. Astfel, printre activitățile desfășurate în domeniul sănătății, se numără stabilirea de întâlniri individuale în care s-au efectuat ședințe de consiliere în funcție de problemele identificate, recomandarea de referire către alte servicii sau instituții pentru cazurile care necesitau intervenție specializată care nu putea fi oferită în cadrul centrului, desfășurarea de ședințe de consiliere în grupuri mici.

Dintre temele abordate în cadrul sesiunilor de consiliere au făcut parte teme precum prezentarea factorilor de

Activități de promovare a sănătății, CCR Mănăstirea Cașin, județul Bacău

risc și de protecție pentru patologia cardiovasculară, dieta din diverse afecțiuni, acțiunile care trebuie întreprinse pentru a dobândi calitatea de asigurat medical, efectele consumului de alcool și ale fumatului, principalele boli cu transmitere sexuală împreună cu modalitățile cele mai eficiente privind protecția împotriva acestora, contraceptia, importanța controalelor medicale

periodice, sănătatea tractului urinar feminin, igiena personală și la locul de muncă, igiena locuinței, tratamentul tuberculozei, prevenția, tratamentul și regimul igienico-dietetic în afecțiunile hepatice transmisibile.

În plus, în majoritatea centrelor comunitare de resurse, s-a derulat cel puțin o campanie de promovare a sănătății la nivel comunitar, tema campaniei fiind stabilită de comun acord de către medicii din centre împreună cu expertul în domeniul sănătății și coordonatorii centrelor, în funcție de prioritățile de acțiune așa cum au fost identificate în cadrul evaluării de nevoi.

Astfel, în **Centrul Comunitar de Resurse Băgaci** s-au desfășurat campanii de informare, educare, comunicare pe tema prevenției și controlului diabetului zaharat, pe tema promovării unei alimentații echilibrate și pe tema controlului hipertensiunii arteriale pentru prevenirea accidentului vascular cerebral.

În **Centrul Comunitar de Resurse Mănăstirea Cașin** s-au derulat campanii de promovare a sănătății pe tema depistării precoce a hipertensiunii arteriale și promovarea controlului adecvat al acestei afecțiuni. Acțiunea a fost desfășurată în parteneriat cu autoritatea locală, dar și cu sprijinul preoților din comunitate.

Activități de promovare a sănătății, CCR Sînpaul, județul Mureș

PAGINA 7

**AICI ÎMPREUNĂ
PENTRU TINE.**

Parteneri:

INVESTEȘTE ÎN OAMENI!
PROIECT COFINANȚAT DIN FONDUL SOCIAL EUROPEAN PRIN
PROGRAMUL OPERAȚIONAL SECȚIONAL DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE 2007 – 2013

Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate - SASTIPEN

Str. Mircea cel Bătrân 76, sector 5, București, cod 051112

Tel/fax: 004 021/456 03 21

e-mail: office@sastipen.ro

www.sastipen.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
OIRPOSDRU
REGIUNEA NORD-EST

Centrul Romilor pentru
Politici de Sănătate

În Centrul Comunitar de Resurse Frumușița activitățile de promovare a sănătății s-au axat pe depistarea diabetului zaharat și conștientizarea consecințelor acestei afecțiuni (neuropatie diabetică, retinopatie, nefropatie, boală coronariană). În acțiunile de promovare a sănătății desfășurate la Centrul Comunitar Frumușița, pe lângă sprijinul autorității locale și a preotului din localitate s-a obținut și sprijinul unor medici specialiști și rezidenți din alte localități.

În Centrele Comunitare de Resurse din localitățile Sânpaul și Răucești temele campaniilor de promovare a sănătății au fost similare, axându-se pe promovarea sănătății oculare, iar în **Centrul Comunitar de Resurse Ivănești** s-a derulat o campanie de informare pe tema importanței și calendarului vaccinarilor atât pentru copii, cât și pentru adulți și o campanie de prevenire a bolilor cu transmitere sexuală.

La Centrul Comunitar de Resurse Pipirig tema abordată în cadrul campaniei a fost planificarea familială cu prezentarea metodelor de contracepție, avantajele și dezavantajele fiecărei metode, iar în **Centrul Comunitar de Resurse Daneș** s-a derulat o campanie pe tema prevenirii înțepăturii de căpușă.

Acțiunile de promovare a sănătății s-au desfășurat în toate centrele, cu informarea și sprijinul autorităților locale, dar și cu sprijinul persoanelor din comunitate, campaniile de promovare constituindu-se în mici evenimente locale dedicate sănătății. S-a avut în vedere atragerea atenției locuitorilor asupra unor probleme importante de sănătate, care pot să afecteze un număr mare de persoane cu diferite categorii de consecințe atât în plan individual, cât și în plan social (apariția de afecțiuni acute sau cronice cu pierderea capacității de muncă temporar sau definitiv, scăderea calității vieții, cu scăderea veniturilor individuale,

necesitatea tratării afecțiunilor cu atragerea de costuri ridicate, decese, consecințe economice, etc). De asemenea, s-a dorit conștientizarea importanței și necesității adoptării unui comportament preventiv de către locuitorii de vârstă activă, ca primă etapă în schimbarea comportamentală individuală orientată către sănătate și implicarea persoanelor în luare deciziilor de păstrare a propriei stări de sănătate.

Programele de promovare a sănătății derulate la nivelul Centrelor tind să aducă nu doar schimbarea la nivel individual, cât mai ales schimbarea la nivel de populație, la nivel de comunitate, schimbare ce are cele mai bune rezultate și cele mai persistente rezultate în timp.

Cristina Crintea

Expert sănătate

Contribuția proiectului CCR la realizarea strategiilor de dezvoltare locală

În cadrul proiectului "Centre Comunitare de Resurse: Instrumente strategice în procesul de îmbunătățire a situației grupurilor vulnerabile din mediul rural", între Consiliul Local și Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate SASTIPEN a fost prevăzut crearea unui cadru instituțional care să asigure participarea membrilor comunităților locale la crearea și elaborarea unui document strategic de dezvoltare locală a comunității.

În acest sens, la sfârșitul anului 2011 s-a luat legătura cu primarii celor 15 localități în care se implementează proiectul în vederea prezentării întregii viziuni de construcție instituțională și punerea în practică a modelului de dezbatere și consultare la nivel local. În fiecare din cele 15 comunități a fost semnat un protocol

de colaborare care prevede crearea cadrului necesar înființării și funcționării Comisiei Mixte la nivel Local, structură alcătuită din reprezentanți ai autorității locale și reprezentanți ai comunității, inclusiv romi. Cele 15 consilii locale din comunitățile unde se implementează proiectul au asigurat prin hotărâre de consiliu local crearea Comisiei Mixte la nivel Local.

Comisia Mixtă la nivel Local vine în sprijinul Primăriei și a Consiliului Local, prin asigurarea unui cadru de consultare și participare civică în procesul de identificare a nevoilor, soluțiilor de rezolvare a problemelor comunității, dar și pentru elaborarea sau optimizarea strategiilor de dezvoltare la nivel local, cu accent pe îmbunătățirea situației romilor.

Dan Jurcan, expert lobby și advocacy

PAGINA 8

AICI ÎMPREUNĂ
PENTRU TINE.

Parteneri:

INVESTEȘTE ÎN OAMENI!
PROIECT COFINANȚAT DIN FONDUL SOCIAL EUROPEAN PRIN
PROGRAMUL OPERAȚIONAL SECȚORIAL DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE 2007 – 2013

Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate - SASTIPEN

Str. Mircea cel Bătrân 76, sector 5, București, cod 051112

Tel/fax: 004 021/456 03 21

e-mail: office@sastipen.ro

www.sastipen.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
OIRPOSDRU
REGIUNEA NORD-EST

Centrul Romilor pentru
Politici de Sănătate

Principalele responsabilități ale Comisiilor Mixte de la nivel Local au vizat: identificarea principalelor probleme ale comunității la nivel local, inclusiv cele ale comunității de romi; analiza documentelor strategice existente la nivel local; identificarea principalelor priorități pentru domeniile ocupare, educație, sănătate, asistență socială, ordine publică și locuire etc.; elaborarea proiectului de strategie de dezvoltare locală cu planul strategic de dezvoltare locală; avizarea și supunerea spre aprobare Consiliului Local a proiectului de strategie de dezvoltare locală și a planului strategic de dezvoltare locală.

Membrii Comisei Mixte la nivel Local au fost numiți prin decizii ale Consiliului Local, în compunerea acestuia fiind, de regulă, desemnați: secretarul primăriei, coordonatorul centrului comunitar de resurse, directorul școlii din localitate, asistentul social din cadrul primăriei, medicul de familie, reprezentantul poliției, expertul local pentru romi, mediatorul școlar, mediatorul sanitar, reprezentantul comunității de romi, agentul de ocupare din cadrul centrului comunitar de resurse, lucrătorul social din cadrul centrului comunitar de resurse, precum și un număr semnificativ de cetățeni din cadrul fiecărei comune. În acest fel s-a constituit un cadru de dezbateri publică care să asigure o abordare de jos-in-sus a problemelor și a priorităților strategice la nivel local. Până în prezent, fiecare comisie mixtă de

la nivel local a avut cel puțin 5-6 întâlniri, în care au fost realizate următoarele activități:

- a fost prezentată metodologia procesului de elaborare a strategiei de dezvoltare locală.
- a fost propusă culegerea de informații prin aplicarea unui număr de 100 de chestionare la nivelul fiecărei comunități, pentru identificarea problemelor, nevoilor și priorităților cetățenilor la nivel local
- a avut loc aplicarea chestionarelor de către personalul CCR și procesarea datelor. În urma prelucrării datelor, au fost elaborate 15 rapoarte privind nevoile cetățenilor la nivelul fiecărei comunități unde funcționează CCR.
- rezultatele au fost prezentate în cadrul întâlnirii lunare din luna martie. Constatările și concluziile analizei informațiilor procesate relevă similarități semnificative în profilul de nevoi ale populației privind infrastructura, locurile de muncă, nevoia de informare, consultare și problemele sociale. Există însă și diferențe care fac ca fiecare comună să aibă un profil distinct din perspectiva intervenției strategice. Raportul de cercetare specific fiecărei comunități a fost pus la dispoziția primarului.
- au fost analizate documentele programatice ale României (POR, POS, PNDR, strategia de guvernare, strategia pentru romi) pentru a identifica politicile și direcțiile de dezvoltare europeană și națională,

regională și județeană și pentru a asigura identificarea fondurilor, programelor operaționale, axelor și măsurilor de asigurare a unei dezvoltări locale durabile și integrate, ținându-se cont atât de bunăstarea cetățenilor, cât și de mediul înconjurător.

- s-a luat decizia de a opta pe elaborarea unui set de recomandări strategice, centrat pe nevoi și probleme, urmând ca rearanjarea priorităților să aibă loc în funcție de disponibilitatea finanțării extrabugetare prin noile fonduri europene din perioada 2014-2020.
- au fost stabilite domeniile de interes, care trebuie supuse consultării publice. În urma analizei, principalele domenii de interes sunt: infrastructura locală, competitivitatea economiei locale, ocuparea și asistența socială, educația, sănătatea, cultura, sportul și informarea, mediul înconjurător și guvernarea locală.
- a fost realizată o analiză SWOT, surprinzându-se punctele tari, vulnerabilitățile, amenințările și oportunitățile.
- pornind de la paradigma consolidării punctelor tari, fructificării oportunităților, eliminării amenințărilor și a punctelor slabe, au fost stabilite problemele și soluțiile posibile pentru fiecare din domeniile cheie.
- au fost definite viziunea, obiectivele generale și obiectivele specifice ale strategiei de dezvoltare locală.

PAGINA 9

Parteneri:

INVESTEȘTE ÎN OAMENI!
PROIECT COFINANȚAT DIN FONDUL SOCIAL EUROPEAN PRIN
PROGRAMUL OPERAȚIONAL SECȚIONAL DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE 2007 – 2013

Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate - SASTIPEN
Str. Mircea cel Bătrân 76, sector 5, București, cod 051112
Tel/fax: 004 021/456 03 21
e-mail: office@sastipen.ro
www.sastipen.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013Centrul Romilor pentru
Politici de Sănătate

Sprijinul oferit de autoritățile locale în furnizarea de servicii integrate în cadrul CCR

Implementarea proiectului "Centre Comunitare de Resurse: Instrumente strategice în procesul de îmbunătățire a situației grupurilor vulnerabile din mediul rural" a presupus de la bun început existența unei disponibilități de cooperare a autorităților locale. Echipa de implementare a efectuat inițial o vizită de informare a primarilor din localitățile propuse inițial pentru implementarea proiectului.

Cu câteva excepții, cei mai mulți dintre primari și-au exprimat sprijinul pentru implementarea proiectului, văzând în acest proiect o oportunitate de a dezvolta servicii integrate accesibile membrilor comunității. De la bun început, li s-a explicat decidenților de la nivel local că serviciile de informare și consiliere, formare și orientare, consiliere medico-socială și consiliere pe ocupare și antreprenariat sunt complementare și nu se substituie celor oferite de primărie.

Într-un final, luând în calcul criteriile specificate în metodologia de selecție a localităților eligibile pentru implemen-

tarea proiectului, au fost selectate cele 15 comunități în care urma să se înființeze Centrul Comunitar de Resurse.

Ceea ce a surprins plăcut echipa de management a fost disponibilitatea de aproape totală și implicarea crescută a primarilor în derularea proiectului. Practic, la întâlnirile echipei de management cu coordonatorii și echipele CCR au participat și primarii. Intenția echipei de management a fost de a construi un parteneriat funcțional cu autoritățile locale, în care primarul să joace rolul de catalizator în derularea proiectului. În prezent se poate spune că fără sprijinul și implicarea primarilor, CCR să nu fie pierdute. Există mai multe soluții pentru a asigura sustenabilitatea CCR, însă cea care a fost cel mai mult agreată este crearea unei rețele SASTIPEN și transformarea CCR într-o organizație neguvernamentală de sine stătătoare, care Prin parteneriatele semnate cu SASTIPEN și prin constituirea Comisiilor Mixte Locale, primarii și consiliile locale au dat dovadă de deschidere spre o nouă abordare a problemelor comunității: implicarea în definirea problemelor cheie

și a priorităților strategice. CML vor pune la dispoziția autorităților locale un proiect al strategiei de dezvoltare locală, urmând ca acesta să fie pus în dezbatere și aprobat de consiliul local.

În fine, cel mai important punct de discuție în relația cu autoritățile locale îl constituie sustenabilitatea proiectului. În cadrul unor întâlniri de consultare, aproape toți primarii și-au exprimat disponibilitatea de a susține activitatea CCR și după finalizarea proiectului. Cel mai important lucru este ca expertiza dobândită și competențele probate în cadrul proiectului de către personalul CCR să nu fie pierdute. Există mai multe soluții pentru a asigura sustenabilitatea CCR, însă cea care a fost cel mai mult agreată este crearea unei rețele SASTIPEN și transformarea CCR într-o organizație neguvernamentală de sine stătătoare, care să beneficieze de expertiza și suportul SASTIPEN.

Dan Jurcan

expert lobby si advocacy

Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa Prioritară 5 "Promovarea măsurilor active de ocupare"

Domeniul Major de Intervenție 5.2 "Promovarea sustenabilității pe termen lung a zonelor rurale în ceea ce privește dezvoltarea resurselor umane și ocuparea forței de muncă"

Proiect: "Centre Comunitare de Resurse; Instrumente strategice în procesul de îmbunătățire a situației grupurilor vulnerabile din mediul rural"

Numărul de identificare: POSDRU/83/5.2/S/55695

Editor: Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate – SASTIPEN

Data publicării: septembrie 2012

Parteneri:

agenția ÎMPREUNĂ

Centrul de Resurse și Informații Profesionale
Pro Vocea

INVESTEȘTE ÎN OAMENI!
PROIECT COFINANȚAT DIN FONDUL SOCIAL EUROPEAN PRIN
PROGRAMUL OPERAȚIONAL SECTORIAL DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE 2007 – 2013

Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate - SASTIPEN

Str. Mircea cel Bătrân 76, sector 5, București, cod 051112

Tel/fax: 004 021/456 03 21

e-mail: office@sastipen.ro

www.sastipen.ro